

- Міжнародний документ від 27 січня 1967 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_480 (дата звернення: 09.11.2021).
2. Попов В., Богатов О. Міжнародне космічне право і мілітаризація космосу. *Право і суспільство*. 2020. № 3. С. 231–239.
 3. Шемпученко Ю. С. Проблеми розвитку міжнародного космічного права URL: file:///C:/Users/Vova/Downloads/Nvdau_2007_13_22.pdf (дата звернення: 09.11.2021).

Науковий керівник: д.ю.н., професор, професор кафедри Сурілова О. О.

СТАРЕНКОВА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ КОСМІЧНОГО ПРАВА

Міжнародне космічне право – досить молода підгалузь права, адже її початком прийнято вважати запуск у 1957 р. першого штучного супутника Землі. На сьогоднішній день, даний напрям стрімко набуває популярності і постала проблема відповідальності суб'єктів космічної діяльності. Існує серйозна проблема врегулювання цього питання, адже ні міжнародне, ні національне законодавство будь-якої країни не може досконалим регулювати дане питання.

У міжнародному космічному праві детально регламентуються питання матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну космічними об'єктами (ст. 7 Договору про космос 1967 року і Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами, 1972 г.). Матеріальна відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами, має міжнародно-правовий характер, тобто її суб'єктами є держави, а не фізичні або юридичні особи.

У договорі про космос 1967 р. визначається та закріплюється поняття відповідальності згідно з яким держава несе відповідальність за всю національну космічну діяльність незалежно від того, здійснюється вона урядом або фізичними і юридичними особами. В міжнародному космічному праві визначається два види відповідальності суб'єктів – політична та матеріальна[1].

Політична відповідальність означає, що держави й міжнародні організації, які беруть участь у правовідносинах, що пов'язані з використанням космічного простору і небесних тіл, включаючи Місяць, беруть на себе всю відповідальність.

Матеріальна відповідальність являє собою міжнародну відповідальність за збитки, що заподіяні космічними об'єктами, а також їх складовими частинами як на Землі, так і в повітряному чи космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, іншій державі й її фізичними і юридичними особами (Договір про космос 1967 р., ст. VII) [2].

Особливостями міжнародно-правової відповідальності в космічному праві потрібно вважати таке:

1) держава несе політичну відповідальність за національну діяльність у космосі, незалежно від того, якими суб'єктами права здійснюється така діяльність, а також держава запуску несе міжнародну відповідальність за збитки, заподіяні космічними об'єктами;

2) матеріальна відповідальність держави за збитки регулюється спеціальним договором;

3) передбачаючи абсолютну відповідальність за збитки, космічне право не встановлює верхньої межі виплачуваної компенсації, що характерно для абсолютної відповідальності в інших галузях міжнародного права;

4) держава запуску, одержуючи інформацію про те, що на територію якої-небудь держави упав її об'єкт, і що цей об'єкт є небезпечним чи шкідливим, повинна вжити негайних заходів для запобігання настанню шкоди [3].

Законодавство України не має чітко окреслених меж та підстав щодо відповідальності, тому доцільніше звертатися до Конвенції про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами, 1972 року [4].

Конвенція 1972 р. присвячена питанням відповідальності за здійснення діяльності у космосі. Конвенція закріплює принцип абсолютної (об'єктивної) відповідальності держави, що запускає за шкоду, заподіяну його космічними об'єктами на поверхні Землі або повітряному судну, що знаходиться в польоті.

Ця Конвенція визначає збитки як випадкове позбавлення життя, заподіяння тілесних ушкоджень та шкоди здоров'ю, знищення або пошкодження майна. Неодмінною умовою настання матеріальної відповідальності держави є факт заподіяння космічним об'єктом цієї держави хоча б одного з видів такого збитку.

Оскільки, в Конвенції 1972 р. встановлено принцип абсолютної відповідальності держави, яка запускає, то звільнення від відповідальності можливе лише в разі, якщо ця держава доведе, що шкода є наслідком грубої недбалості будь-якого діяння, вчиненого з наміром завдати шкоди, з боку потерпілої держави, її фізичних або юридичних осіб. Якщо шкода заподіяна в результаті неправомірної діяльності держави, що запускає, то звіль-

нення від відповідальності не може мати місця ні за яких обставин, навіть при наявності вини з боку потерпілої держави.

Положення Конвенції 1972 р не застосовуються, якщо шкода заподіяна космічним об'єктом, що запускає, його власним громадянам, його юридичним особам. Такі випадки не підпадають під дію міжнародного космічного права і регулюються внутрішньодержавним законодавством.

Завдяки дипломатичним переговорам відбувається врегулювання всіх претензій, що стосуються даної сфери. Для розгляду претензій створюються спеціальні комісії. Ці комісії є погоджувальними органами: рішення комісії остаточно і обов'язково тільки в разі наявності відповідної домовленості держав [5, с. 237].

Отже, врегулювання питання міжнародно-правової відповідальності у сфері космічного права, на сьогоднішній день, є дуже важливою темою. Адже тема Космосу дуже активно розвивається і вимагає чіткого регулювання законодавством. Кожен день весь світ спостерігає космічні новації. Потрібно розуміти, що питання відповідальності за шкоду, заподіяну об'єктами, запущеними в космічний простір, мають велике значення, тому що відповідна діяльність здатна вплинути на довкілля, призвести до втрат життя і власності та ін.

Список використаних джерел

1. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. Договір, Міжнародний документ від 27.01.1967 р Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480#Text
2. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами. Конвенція, Міжнародний документ від 29.03.1972 р. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_126#Text
3. Міжнародно-правова відповідальність у космічному праві. Режим доступу : http://www.nvppp.in.ua/vip/2019/3/tom_2/42.pdf
4. Закон України «Про космічну діяльність» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 1, ст. 2) Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Сироїд Тетяна Леонідівна. Міжнародне публічне право : навчальний посібник. Х. : ТОВ «Прометей-Прес». 2005. 244 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Грушко М. В.